

Motion till riksdagen 2019/20:1092

av Aron Emilsson m.fl. (SD)

Public service i en demokrati

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en större utredning för en modernisering av public service som system och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att slå samman public service-bolagen till ett bolag som sysslar med samtliga format, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansiering av public service och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organ för saklighetsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service tydligare ska exponera rättelser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvotering och representationstillsättning utifrån ovidkommande yttre kriterier och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagens webbinnehåll ska inkluderas i sändningstillstånden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förhandsprövning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Public service, tillsammans med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, är grundbultar i vårt mediasystem och i förlängningen i vår demokrati. De senaste åren har public services vara eller icke vara debatterats frekvent. För Sverigede-

mokraterna fyller public service en viktig funktion då det är att betrakta som ett allmän-
intresse. Public service har ett viktigt grunduppdrag i att arbeta med att förmedla
kvalitativ samhällsinformation, ha ett brett utbud av svensk och nordisk film- och tv-
produktion för svenska folket, producerat på svenska i Sverige, och vara en aktör som
främjar svenska språket och belyser svensk kultur och natur. Utöver det har man även
ett särskilt viktigt uppdrag att säkerställa att betydelsefull information når hela befolk-
ningen vid krissituationer. Det är därför också viktigt att public service får de adekvata
resurser de behöver för att kunna utföra det uppdrag som ålagts dem.

Utifrån partiets socialkonservativa och nationalistiska utgångspunkt är det av
yttersta vikt att det finns en medial aktör som skapar kvalitetsinnehåll på svenska
språket, har till uppdrag att spegla hela vårt land och vara tillgänglig för samtliga
medborgare oavsett enskilda medborgares fysiska förutsättningar.

Många upplever att public service-bolagen de senaste åren brustit i sitt uppdrag om
saklig informationsförmedling och opartiskt innehåll. Vi tror att en del av landets nuva-
rande problem och utmaningar hade kunnat lindras eller undvikas om medborgarna fått
full insikt i och förståelse för vad vissa politiska förslag skulle komma att få för conse-
kvenser. Det talas om en åsiktskorridor i hela mediesfären, en åsiktskorridor som public
service tyvärr hållit sig inom.

Mediesystemet blir starkt av en tredje statsmakt som inte enbart granskar den
offentliga makten, utan som även granskar och sporrar varandra till högre kvalitet och
saklighet i sin rapportering och granskning. Public service har en viktig roll i denna
sammansättning av medier. Därför är det oerhört oroande med de brister i saklighet och
opartiskhet som funnits i public service-bolagens innehåll.

För att uppnå en högre trovärdighet för public service, behöver public service-
systemet reformeras. Vi ser omfattande förändringar i vår mediekonsumtion och i
mediebolagens innehåll. Mediebolagen specialiserar sig numera inte enbart på ett
format, utan trenden är att mediebolag sysslar med såväl tv och radio som textbaserat
medieinnehåll. För att public service-bolagen fortsatt ska vara relevanta i framtidens
mediesfär måste de anpassa sig efter denna utveckling. Detta är ytterligare ett skäl till
att reformera public service.

Allt fler kritiska röster gör sig hörda då man anser att bolagen inte uppfyller kraven i
sändningstillståndet. Trots fortsatt höga förtroendesiffror ser vi också med oro på det
vikande förtroendet bland allt fler grupper och utmaningen i att behålla förtroendet hos
nya generationer med tanke på förändrade medievanor.

Sverigedemokraterna vill se en översyn av public service och dess kringliggande
system. Därför föreslår vi att regeringen tillsätter en större utredning som tar hänsyn till
de förslag vi för fram nedan och lägger fram egna förslag för hur vi kan konstruera ett
nytt modernare public service-system, med starka inbyggda mekanismer som i den mån
det går utgör grunden för en opartisk medieaktör.

En public service-aktör

Medielandskapet har genomgått en betydande förändring de senaste åren, där teknik-
utvecklingen låter fler aktörer utmana de etablerade mediehusen. Teknikutvecklingen
har även tillåtit mediebolagen att frångå sitt tidigare fokus på ett format till att numera
anpassa formatet till det mest lämpliga för innehållet. Mediehus som tidigare enbart

använt tidningar för att sprida information, använder idag både ljud, bild, text och video. Vi ser en utveckling mot mediebolag utan inlåsnings till ett utgivningsformat.

En sådan utveckling måste public service anpassa sig till. I framtiden blir det otidsenligt med separata public service-bolag för olika format, där ett bolag sänder radio och ett annat sänder tv samtidigt som de sprider information genom text på sina webbportaler.

Ytterst få länder i världen har separata public service-bolag efter format, samtliga våra grannländer har endast ett public service-bolag. Vi föreslår en sammanslagning av public service-bolagen även i Sverige.

En sammanslagning skulle kunna generera samordningsvinster, effektivitetsförbättringar och att medel kan fördelas bättre. En bättre fördelning skulle ge public service ökade möjligheter att med material på svenska konkurrera med stora internationella medaktörer inom exempelvis drama. Nuvarande oproportionerligt stora medelstilldelning till radioverksamheten genom fördelningsnyckeln kan enklare anpassas utifrån de mindre kostsamma förutsättningar som finns för att producera radio och mer resurser kan till exempel tillföras producerandet av högkvalitativ journalistik och storslaget svenskt drama, som utspelar sig i svenska miljöer i nutid, framtid och dåtid.

Vi föreslår att en parlamentarisk kommitté tillsammans med representanter från public service-bolagen får i uppdrag att ta fram ett eller flera alternativ på hur en sammanslagning skulle kunna äga rum.

Finansiering av public service

Sedan 2015 har Sverigedemokraterna förespråkat en översyn av finansieringen av public service, med utgångspunkt i ett skattebaserat system utifrån en modell som är utformad likt begravningsavgiften. Det vill säga att skatten bör vara anpassad efter de faktiska kostnaderna för ändamålet. Radio- och tv-skatten skulle då vara en separat post på skattsedeln och utkrävas i proportion till skattebetalarens beskattningsbara inkomst. Eftersom skatten då blir anpassad efter de faktiska kostnader som mediet uppbär, så hindras politiska intressen att ta kontroll över public services finansiering. Övriga partier anslöt sig senare till vårt förslag; dessvärre tycks de inte erkänna och uppmärksamma att en skattebaserad finansiering kräver starkare mekanismer för att säkra saklighet och opartiskhet inom public service, innan en ny skatt kan implementeras och vinna folklig förankring och legitimitet.

Skattefinansierade system kräver hög tilltro och trovärdighet. Det sker vanligtvis inom övrig offentlig förvaltning genom offentlighetsprincipen som garanterar transparens. Det innebär att kraven på ett skattefinansierat system är avsevärt högre än på nuvarande system, och därför krävs det att nuvarande system, för att få folklig legitimitet, reformeras med ett flertal åtgärder för att säkra och stärka innehållets saklighet och opartiskhet. Med nuvarande finansieringssystem är det möjligt att ”rösta med fötterna”, det vill säga, det är möjligt att avstå från att äga en tv och på så vis avstå från att vara med och finansiera public service om man känner sig missnöjd med bolagens prestation. Med en finansieringsmodell där den möjligheten försvinner blir det allt viktigare att man känner förtroende för verksamheten och innehållet. Vi har sedan ett par år tillbaka framhållt att mer kan göras för att säkerställa opartiskhet, saklighet och att man känner tillit till public service. I denna motion presenterar vi olika förslag på

mekanismer som vi tror kan stärka public services saklighet och opartiskhet, samtidigt som bolagen skyddas ytterligare från politisk styrning och politiska maktavares inflytande.

Nordiskt samarbete

Med anledning av ovanstående problemställning föreslår vi ett djupare samarbete i nyhetsrapportering mellan de nordiska länderna. Vi ser framför oss en sorts referentgranskningssystem de nordiska länderna emellan, där de olika ländernas bolag samordnar tillfällena för att ge varandra konstruktiv kritik. Sverige bör därför initiera samtal för att se över möjligheterna till ett närmare samarbete, för att länderna därefter ska kunna ge respektive lands programbolag direktiv att tillsammans med lämplig aktör utreda formerna för ett sådant samarbete. Utformningen ska utredas, men förslaget ska resultera i ett system för hur man gemensamt kan föra fram konstruktiv kritik mot varandra. Resultaten bör därefter presenteras offentligt, exempelvis genom en rapport eller notis på public service-bolagens hemsidor. På så sätt kan de olika ländernas public service-bolag dela med sig av sina styrkor till varandra, och minska risken för ensidig rapportering. Vår vision med detta system är att säkra medborgarnas tillgång till en än mer nyanserad informationsförmedling där viktiga ämnen inte faller i skymundan. Vår förhoppning är att denna åtgärd kan ha en positiv påverkan på övriga mediers nyhetsrapportering och på så vis stärka trovärdigheten för hela mediesektorn.

Saklighetsprövningar

I tankesmedjan Timbros rapport Sakligheten i SVT och SR och i det seminarium som hölls om rapporten framkom det att det finns brister i Granskningsnämndens granskning av sakligheten i public services reportage. Det framkom att det råder en diskrepans mellan vad allmänheten uppfattar är Granskningsnämndens uppgift kring att granska exempelvis sakligheten i program som har sänts och Granskningsnämndens tolkning av sitt uppdrag. Granskningsnämnden menar att det inte är deras uppgift att på egen hand dubbelkontrollera fakta. Samtidigt använder programföretagen ofta Granskningsnämndens arbete som ett argument för att programföretagen lever upp till sitt uppdrag om saklighet.

Sverigedemokraterna anser att det är av yttersta vikt att public services rapportering är saklig och korrekt, och att uppgifter kontrolleras i de fall som anmäls till Granskningsnämnden. Det är naturligt att det kan bli fel i exempelvis nyhetsförmedling, men i de fall det råder oklarheter om huruvida korrekt information förmedlats så ska detta givetvis följas upp.

Vi föreslår att det, åtminstone vad gäller public services nyhets- och faktaförmedling, ska finnas ett samhällsorgan som genomgående kontrollerar saklighet och informations korrekthet i de fall en anmälan gjorts. Detta skulle kunna göras genom att Granskningsnämnden, eller ett specialinriktat organ, sätter samman ett vetenskapsråd som får till uppgift att kontrollera anmälda programs eller reportages saklighet. Deras utredning skulle därefter kunna publiceras offentligt och skickas till anmälaren. Det är av största vikt att public service-bolagen känns vid och förstår vad de anmälningar som

kommer in handlar om för att undvika misstag i framtiden. Upprepas samma misstag om och igen skadar det förtroendet för public service.

Öka medias förtroende genom att exponera rättelser

I studien *Rätta på riktigt – om upprättelse och rättelser i medier* som Institutet för mediestudier låtit göra framkommer det att många av de som gjort en anmälan mot medier inte upplever att medierna ger dem upprättelse eller anstränger sig tillräckligt för att rätta sitt misstag. Det upplevs som att medierna försöker gömma undan sina rättelser istället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel.

I studien lyfts det fram att bland annat New York Times har en daglig spalt för rättelser, och rättelserna blir på så vis enkla att se och hitta. Sverigedemokraterna instämmer i detta, och vi är övertygade om att förtroendet för medierna kan stärkas genom att mediekonsumenterna kan känna sig trygga i att i de fall de blivit felinformerade kommer de att uppmärksammas på detta. Det är mänskligt att fela, men den som är beredd att erkänna sina misstag och söka rätta till dem har hedern i behåll.

Vi föreslår därför en översyn av hur detta skulle kunna implementeras i public services sändningstillstånd. En modell där sändningstid avsätts för ett program med rättelser skulle kunna vara ett alternativ. Programmet skulle kunna innehålla en förklaring av ansvarig redaktör till vad som gått fel tillsammans med en rättelse och en eventuell diskussion i ämnet. På så vis kan public service förstärka sitt förtroende ytterligare genom att garantera att deras uppdragsgivare och konsumenter enkelt blir medvetna om felaktigheter i public service-bolagens rapportering. Programmet kan också vara en möjlighet för public service att mera utförligt rapportera om ett program eller reportage som fått många anmälningar, men där det visat sig att allmänheten inte har fog för anmälan. Tydlighet och transparens är nyckelord.

Kompetens före kvotering

Ofta föreslås etnisk och sexuell representation som ett verktyg för att bredda medie-rapportering och mångfald. Man utgår från att personer med olika ursprung, genom sin härkomst, kan ge nya perspektiv i debatten. Sverigedemokraterna anser att denna form av mångfaldsambition inte är konstruktiv, det vill säga att en persons förmåga att lyfta fram perspektiv inte alltid eller enbart påverkas av hans eller hennes etnicitet eller sexuella läggning, och att det är högst tveksamt att denna typ av åtgärd skulle bredda debattklimatet och säkra en mångfasetterad rapportering. Av den anledningen är vi kritiska till att man i sändningstillståndet fäster vikt vid könsfördelning och etnisk representation. Kompetens måste vara primärt fokus framför kvotering av olika slag. Ett närmare nordiskt nyhetssamarbete med varierade perspektiv torde till exempel vara en bättre metod för att bredda kompetens och infallsvinklar.

Public service-bolagens webbtjänster

Mer av public services innehåll ska kunna granskas. Idag granskas inte public service-bolagens webbinnehåll av Granskningsnämnden, och sändningstillståndet berör inte webbverksamheterna. Sverigedemokraterna anser att detta är problematiskt. Programbolagens hemsidor innehåller mycket som vanliga tv-sändningar inte innehåller, såsom textavsnitt intill programinslag som givetvis bör kunna granskas utefter programbolagens uppdrag om saklighet och opartiskhet.

Sverigedemokraterna anser att regeringen snarast bör ta fram ett förslag på hur programbolagens webbtjänster ska kunna inkluderas i sändningstillståndet.

Slutsatsen för Sverigedemokraternas konservativa princip lyder: reformera för att bevara något i grunden gott. Att riva upp, avskaffa eller detaljstyra politiskt ligger inte för oss, men att återskapa tillit mellan allmänhet och radio och tv i allmänhetens tjänst är fundamentalt.

Förhandsprövning

Under utredningens gång uppmärksammade vi att skiljelinjen mellan censur och styrning från regeringen riskerar att vara hårfin vad gäller förhandsprövning. Vi månar om armlängds avstånd, men frågar oss hur regeringen resonerar när politiker kan bedöma programinnehåll så som förhandsprövningen av public services nya tjänster innebär. Förhandsprövningen fungerar på så vis att nya program eller andra tjänster av större betydelse ska anmälas till regeringen i förväg för godkännande. Anmälan ska även rapporteras till Myndigheten för press, radio och tv som i sin tur utreder och godkänner nya tjänsters allmänna värde och marknadspåverkan. Vi ställer oss skeptiska till om det är politikernas, och särskilt regeringens, uppdrag att avgöra om public service-bolagen ska få lov att starta nya tjänster eller inte. Om och i de fall en förhandsprövning görs, bör den göras av en i förhållande till regeringen så fristående aktör som möjligt.

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)

Jonas Andersson i Linköping (SD)